

Isidre Vicens: pintura, resistència i activisme

Recordem el pintor Isidre Vicens (Montfullà, 2 de febrer de 1918 - Girona, 17 de gener de 2016), deu anys després de la seva mort. Ho fem amb un extracte del text que la seva filla, Gisela Vicens i Pasqual, va llegir el matí del primer de febrer de 2025 durant la inauguració de la placa que rebatejava els jardins dels Alemanys (fins aleshores) amb el nom de jardins d'Isidre Vicens i Cubarsí.

Text > **GISELA VICENÇ**, llicenciada en filosofia i en documentació

Fotos > **ARXIU FAMÍLIA VICENÇ PASQUAL**

Som al vèrtex més elevat del triangle que forma l'antic recinte medieval emmurallat de la Força Vella, als peus de la torre Gironella, al mig i gairebé per sobre de la ciutat monumental i ben a prop del portal de Sant Cristòfol, que s'obre cap a la vall de Sant Daniel i la muntanya de Montjuïc. En aquest espai, els últims anys de la seva llarga vida, el pare hi va passar moltes estones.

Aquest lloc concentra en un sentit material tot allò que el pare més va estimar de la ciutat: els carrers i teulats de la Girona antiga i monumental, els racons i jardins amagats, les restes visibles i no visibles de muralles i edificis, Montjuïc i la vall de Sant Daniel amb el monestir de les monges, els camps, els camins que menen a les Gavarres... També, és clar, les persones que hi viuen i hi viuen, i les que estimaven i estimen com ho va fer ell aquest tresor.

En un sentit metafòric, aquest lloc concentra el seu recorregut vital des que va venir a viure al casal del carrer de Bellmirall amb la seva mare i tres germans, deixant enrere anys de guerra, repressió i misèria. En la Girona emmurallada, trista i abandonada, hi va trobar el refugi de la pintura, sobretot, també de la lectura i la contemplació, i hi va començar un exili interior després de la desfeta. Un refugi ple d'esperança i un exili actiu, mai resignat. També fou aquí que el seu esperit i la

seva ment es van poder obrir, com les portes de la muralla s'obren al món: hi va trobar amics, esposa, possibilitats de viatjar, de formar una família, de conrear l'art, de fundar un negoci amb l'Anna, de participar en la vida social i cultural d'una ciutat que, com tot el país, a poc a poc s'anava reconstruint.

Quan amb catorze anys va començar a anar a les classes de dibuix i pintura que donava Josep Aguilera al carrer de la Força, a qui va considerar sempre el seu mestre, poc es devia imaginar que ben a prop d'aquell estudi hi faria arrels. Amb divuit anys, la seva vida es va estroncar a causa de la guerra i no va ser fins a l'any cinquanta, quan tenia trenta-dos anys, que va reprendre el fil d'allò que havia començat i somiat a Girona: una vida dedicada a la pintura.

És, doncs, a la talaia de la casa del carrer de Bellmirall i el seu entorn que té lloc un primer i radical acte de resistència: aquell que havia de romandre vençut i derrotat —«com la ciutat d'ideals que tants joves de la seva ge-

neració volien bastir», parafrasejant Màrius Torres— troba la força interior i «els batecs d'aire i de fe» per refer-se i fer-se, amb el suport incondicional de la seva esposa i junt amb tants altres artistes i activistes de la cultura que van estimar i creure en la Girona antiga, unes quantes dècades abans dels anys vuitanta, quan es va iniciar el pla urbanístic que la transformaria.

El casal de Bellmirall

A banda de ser habitatge i estudi de pintura, el casal ben aviat es va convertir en lloc de trobada. L'Isidre va començar a donar-hi classes de dibuix i pintura alhora que pintava i exposava amb els seus amics Jesús Portas i Eduard Vila Fàbrega. Altres pintors una mica més joves s'obrien camí, com Montserrat Llonch, que va establir el seu estudi ben a prop de la Força, al carrer de Minali, on més endavant amb Josep Tarrés va obrir la galeria d'art La Gàbia, lloc que al seu torn aplanava el camí a les noves fornades d'artistes, amb exposicions i xerrades.

>> *Isidre Vicens, treballant al seu estudi.*

>> Amb l'esposa i els fills, el 1970.

>> Un retrat del pintor.

L'inclassificable Tarrés, que té un espai amb el seu nom contigu a aquest, de ben jove ja organitzava esdeveniments culturals que implicaven altres joves somiadors. Com Lluís Bonaventura, en *Lluís de l'Arc*, que abans de muntar el mític bar amb l'Aurora, un espai de llibertat i escenari inspirador de tantes iniciatives, organitzava tertúlies precisament als baixos del número 3 del carrer de Bellmirall. Quan l'any 1961 l'Isidre i l'Anna van començar el negoci d'allotjament, llavors anomenat *casa de huéspedes*, l'inquiet Antoni Varés trespava pels carrers buscant localitzacions per a les seves pel·lícules i el savi i reservat Pep Colomer i la seva esposa, Carme Sanz, amb aquella elegància que els caracteritzava, anaven teixint una amistat amb l'Anna i l'Isidre que va perdurar en el temps. L'amic i veí Carles Vivó no parava, entre fer d'actor i *performer* i experimentar amb diversitat d'arts plàstiques. Entre viatge i viatge, Enric Marquès portava aire fresc del nord (de París, sobretot) i tenia temps de pintar i exposar a Girona i més enllà, amb Emília Xargay i altres. Per Barcelona i París ja es movia Paco Torres Monsó, molt actiu també a Girona.

Quan van arribar els esperançadors i efervescents anys setanta, ja hi havia un gruix important d'artistes i activistes, grans i joves, que al final del franquisme i en els anys que van venir després van crear l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona, una organització que va ser capaç, durant un any i mig, d'impulsar una ininterrompuda línia d'acció artística i reivindicativa. N'esmentem Damià Escuder i el Grup Praxis 75, d'entre molts. El casal del carrer de Bellmirall en va acollir algunes reunions, així com trobades del moviment feminista d'aquells anys.

El batec de la ciutat

En els anys vuitanta, quan el barri va començar a canviar, l'Anna i l'Isidre continuaven restaurant la casa i ampliant el negoci —mai van deixar de fer-ho, sempre acompanyats de les mans expertes del germà de l'Isidre, Josep Vicens. Després d'anys de molt de treball i esforç, el negoci rutllava i s'anava fent conegut. L'Isidre continuava fent classes. Unes classes que, com solien explicar Mercè Huerta i Tonyi Barbero, alumnes que van esdevenir grans amigues, van ser no només un lloc d'aprenentatge, sinó també de tertúlia i debat. Perquè l'Isidre i l'Anna mai van deixar d'estar amatents al batec social, polític, cultural i artístic de la ciutat i del país. Són múltiples les iniciatives a les quals van donar suport. Podem esmentar la creació del diari *Avui*, el suport al moviment contrari a la variant per Sant Daniel o als empresonats i torturats l'any 1992 en les ràtzies preolímpiques. Un activisme que van mantenir sempre.

Tots els artistes que he citat ja són morts, amb ells i elles hem fet un recorregut pel segle xx que arriba fins

avui i ens connecta amb els mestres nascuts al segle XIX. L'Isidre i els de la seva generació van ser la baula que va permetre la continuïtat entre els seus mestres i els artistes del primer terç del segle XX, amb les generacions de postguerra i posteriors, de manera que avui podem dir que tots ells, en conjunt, ens expliquen i ens sostenen la Girona d'avui. La història recent de la ciutat i el que és el Barri Vell no es poden entendre en profunditat sense el seu llegat. Com a gironins i gironines, ens n'hem de sentir orgullosos. Tots els artistes i activistes que van estimar la Girona antiga, la van trepitjar, pintar, filmar i fotografiar; que en van fer escenari teatral; que la van glossar en poemes, i que van ser visionaris en creure en el seu potencial cultural i no només el turístic mereixen un reconeixement col·lectiu.

Malauradament, no hem estat capaços encara de donar-los prou visibilitat ni de construir un relat que expliqui a la societat actual aquest fil de continuïtat amb multiplicitat d'accents. L'inconformisme, la imaginació, la determinació, l'estima a la ciutat i també la incidència social i política d'aquestes generacions són un exemple de resistència cultural, és a dir, del que significa la capacitat de transformació de l'art, la cultura i l'educació. I un exemple també d'amor per un barri viu i habitable, més enllà dels vaivens del mercat global i del turisme.

El reconeixement a la figura d'Isidre Vicens fa que els seus familiars estiguem immensament agraïts i emocionats. És el nostre desig que tot aquest llegat cultural que hem volgut glossar el puguem veure explicat i mostrat ben aviat en un espai digne de la seva memòria.

>> Enmig d'un grup d'artistes.